

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

28. siječnja 2021. *

„Žalba – Tržišno natjecanje – Zloupotreba vladajućeg položaja – Tržište sklopova čipova za osnovni radiofrekvencijski pojas UMTS – Uredba (EZ) br. 1/2003 – Članak 18. stavak 3. – Odluka o zahtjevu za pružanje informacija – Potrebnost traženih informacija – Proporcionalnost – Teret dokazivanja – Samooptuživanje”

U predmetu C-466/19 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 18. lipnja 2019.,

Qualcomm Inc., sa sjedištem u San Diegu (Sjedinjene Američke Države),

Qualcomm Europe Inc., sa sjedištem u Sacramento (Sjedinjene Američke Države), koje zastupaju M. Pinto de Lemos Fermiano Rato, odvjetnik, i M. Davilla, *dikigoros*,

žalitelji,

a druga stranka postupka je:

Europska komisija, koju zastupaju H. van Vliet, G. Conte, M. Farley i C. Urraca Caviedes, u svojstvu agenata,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: N. Wahl, predsjednik vijeća, F. Biltgen i L. S. Rossi (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

- 1 Društva Qualcomm Inc. i Qualcomm Europe Inc. svojom žalbom zahtijevaju ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 9. travnja 2019., Qualcomm i Qualcomm Europe/Komisija (T-371/17, neobjavljena, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2019:232), kojom je on odbio njihovu tužbu za poništenje Odluke Komisije C(2017) 2258 *final* od 31. ožujka 2017. koja se odnosi na postupak primjene članka 18. stavka 3. i članka 24. stavka 1. točke (d) Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 [predmet AT.39711 – Qualcomm (predatorske cijene)] (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Pravni okvir

- 2 U skladu s uvodnim izjavama 23. i 37. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak SL 2016., L 173, str. 108.):

„(23) [Europska] [k]omisija mora imati ovlast na čitavom području [Europske unije] zahtijevati da potrebne informacije budu dostavljene budući da je to neophodno za otkrivanje sporazuma, odluka ili usklađenih djelovanja koji su zabranjeni člankom [101. UFEU-a], ili zlouporabe vladajućeg položaja koja je zabranjena člankom [102. UFEU-a]. Ponašajući se sukladno odluci Komisije, poduzetnici ne smiju biti prisiljeni na priznanje počinjenja povrede propisa, no u svakom slučaju moraju odgovoriti na pitanja u svrhu utvrđivanja činjenica i dostaviti dokumentaciju, čak i ako se te informacije koriste protiv njih samih ili drugih poduzetnika kako bi se utvrdila povreda propisa.

[...]

(37) Ovom se Uredbom poštuju temeljna prava i načela priznata osobito Poveljom Europske unije o temeljnim pravima. U skladu s navedenim, ova Uredba treba se tumačiti i primjenjivati uzimajući u obzir i ta prava i načela.”

- 3 Članak 18. te uredbe, naslovljen „Zahtjevi za pružanje informacija”, u stavcima 1. i 3. predviđa:

„1. Kako bi izvršila zadaće koje su joj povjerene ovom Uredbom, Komisija može, jednostavnim zahtjevom ili odlukom, zahtijevati od poduzetnika i udruženja poduzetnika da joj dostave sve potrebne informacije.

2. Pri slanju jednostavnog zahtjeva za pružanje informacija poduzetniku ili udruženju poduzetnika, Komisija mora navesti pravni temelj i svrhu zahtjeva, navesti koje informacije traži i odrediti rok unutar kojeg se predmetne informacije trebaju dostaviti te navesti kazne predviđene sukladno članku 23. u slučaju dostave netočnih ili zavaravajućih informacija.

3. Kada Komisija donosi odluku kojom od poduzetnika ili udruženja poduzetnika traži dostavu informacija, mora navesti pravni temelj i svrhu zahtjeva, navesti koje informacije traži, i odrediti rok unutar kojeg se predmetne informacije trebaju dostaviti. Također će naznačiti kazne propisane člankom 23. i navesti ili izreći kazne propisane člankom 24. Navodi se i pravo na to da odluku ispita Sud [Europske unije].”

4 Članak 24. te uredbe, naslovljen „Periodični penali”, propisuje:

„1. Komisija može odlukom propisati poduzetnicima ili udruženjima poduzetnika periodične penale u iznosu do najviše 5 % vrijednosti prosječnog dnevnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini za svaki dan nepostupanja po odluci Komisije izračunatog od dana navedenog u odluci, kako bi poduzetnika ili udruženje prisilila:

[...]

(d) da dostavi potpune i točne informacije koje je odlukom zatražila Komisija u skladu s člankom 17. ili člankom 18. stavkom 3.”

[...]

2. Kada poduzetnici ili udruženja poduzetnika ispune obvezu čije je neizvršavanje predstavljalo temelj za plaćanje periodičnog penala, Komisija može odrediti konačan iznos periodičnog penala koji može biti niži od iznosa koji je prvobitno bio utvrđen u odluci Komisije. [...]

Okolnosti spora i sporna odluka

- 5 Okolnosti spora iznesene su u točkama 1. do 18. pobijane presude. Za potrebe ovog postupka moguće ih je sažeti kako slijedi.
- 6 Qualcomm i Qualcomm Europe društva su sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama, koja su aktivna u sektoru razvoja i prodaje sklopova čipova za osnovni radiofrekvencijski pojas.
- 7 Povodom pritužbe koju je 8. travnja 2010. podnijelo društvo Icera Inc., drugo društvo aktivno u tom sektoru, Komisija je pokrenula istragu u vezi s navodnom zlouporabom vladajućeg položaja žalitelja u smislu članka 102. UFEU-a, a koji se sastojao u primjeni predatorskih cijena na tržištu sklopova čipova za osnovni radiofrekvencijski pojas UMTS (Universal Mobile Telecommunications System). U tom je kontekstu od 7. lipnja 2010. do 14. siječnja 2015. Komisija žaliteljima uputila više zahtjeva za pružanje informacija na temelju članka 18. Uredbe br. 1/2003.
- 8 Komisija je 8. prosinca 2015. žaliteljima uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, nakon što je u odnosu na njih 16. srpnja 2015. pokrenut službeni istražni postupak. U toj je obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku došla do preliminarnog zaključka da su žalitelji zlorabili vladajući položaj na tržištu sklopova čipova za osnovni radiofrekvencijski pojas UMTS jer su od 3. veljače 2009. do 16. prosinca 2011. isporučivali ispod cijene određene količine svojih triju sklopova čipova svojim dvama ključnim kupcima, društvima Huawei i ZTE, u cilju prisiljavanja svojeg jedinog konkurenta na tom tržištu, društva Icera, da napusti to tržište. Žalitelji su 15. kolovoza 2016. podnijeli svoja očitovanja u odnosu na navedenu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 9 Komisija je u tom kontekstu 30. siječnja 2017. žaliteljima uputila zahtjev za pružanje informacija na temelju članka 18. stavaka 1. i 2. Uredbe br. 1/2003. Budući da je odgovor na taj zahtjev za pružanje informacija izostao, Komisija je 31. ožujka 2017. na temelju članka 18. stavka 3. te uredbe donijela spornu odluku.
- 10 U skladu s člankom 1. te odluke, žalitelji su u određenim rokovima morali pružiti informacije precizirane u Prilogu I. toj odluci, u suprotnom im je u skladu s člankom 2. navedene odluke prijetilo izricanje periodičnog penala od 580 000 eura po danu zakašnjenja. Žalitelji su prosljedili svoj odgovor na postavljena pitanja u određenim rokovima, koje je Komisija u međuvremenu produljila.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 11 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 13. lipnja 2017. žalitelji su pokrenuli postupak za poništenje sporne odluke te su u prilog tomu podnijeli šest tužbenih razloga.
- 12 Uvodno, Opći sud je u točkama 29. do 33. pobijane presude kao bespredmetan odbio prigovor koji se temelji na prekomjernom trajanju upravnog postupka, primjećujući da takav prigovor nije relevantan u okviru ispitivanja tužbe čiji predmet nije odluka o utvrđenju povrede članka 102. UFEU-a, nego odluka o zahtjevu za pružanje informacija.
- 13 Slijedom navedenog, Opći sud je, kao prvo, odbio treći tužbeni razlog, koji se temelji na nedostatnom obrazloženju sporne odluke. U tom pogledu Opći sud je u točkama 47. do 54. pobijane presude smatrao, s obzirom na to da iz sporne odluke jasno i nedvosmisleno proizlaze pretpostavke o povredi koje Komisija namjerava provjeriti te potrebnost traženih informacija za ocjenu dokaza kojima raspolaže s obzirom na argumente koje su istaknuli žalitelji nakon što im je upućena obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, da je ta odluka u dovoljnoj mjeri obrazložena jer Komisija nije dužna pružiti detaljnije obrazloženje u vezi s tim kako se namjerava koristiti tim informacijama za ispitivanje tih argumenata.
- 14 Kao drugo, Opći sud je ispitao prva dva dijela prvog tužbenog razloga, koji se temelji na povredi načela nužnosti. Kao prvo, Opći sud je u točkama 69. do 91. pobijane presude odbio prvi dio prvog tužbenog razloga, kojim se nastoji dovesti u pitanje sporna odluka u dijelu u kojem ona prelazi okvir istrage kako je definiran u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, zahtijevajući informacije koje se odnose na čipove koji čine te sklopove čipova na koje se odnosila ta istraga, a odnose se na razdoblja prije i poslije razdoblja povrede određenog u toj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. U tom pogledu Opći sud je s jedne strane smatrao da je Komisija, kako bi među ostalim uzela u obzir argumente koje su istaknuli dotični poduzetnici, s pravom nastavila svoju istragu nakon donošenja navedene obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, uključujući putem zahtjeva za pružanje dodatnih informacija, a da zbog toga ti zahtjevi nisu nedopušteni ili kao takvi ne dovode u pitanje potrebnost tako traženih informacija. Opći sud je, s druge strane presudio da se Komisijine ovlasti ne mogu ograničiti u pogledu pitanja koja ona namjerava istaknuti, pod uvjetom da ona omogućuju dobivanje informacija potrebnih za istragu i da Komisija dotičnim poduzetnicima omogući da ih se sasluša. Opći sud je dodao da je Komisija u svakom slučaju time što je zahtijevala tražene informacije nije proširila okvir te istrage, jer su one ne samo relevantne kao elementi za razumijevanje konteksta eventualnog protupravnog postupanja, nego i potrebne za primjenu odgovarajućeg kriterija „cijena-trošak”.
- 15 Kao drugo, Opći sud je u točkama 98. do 110. pobijane presude odbio drugi dio prvog tužbenog razloga, kojim se nastoji dovesti u pitanje potrebnost informacija traženih zbog pretpostavki koje Komisija namjerava provjeriti. Kako bi to učinio, Opći sud je u biti naveo da je Komisija spornom odlukom nastojala dobiti informacije koje omogućuju utvrđenje kriterija „cijena-trošak” na temelju podataka koji vjerno odražavaju situaciju tijekom razdoblja povrede s obzirom na to da je ona, imajući u vidu očitovanja koja su žalitelji podnijeli na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, smatrala da podaci u toj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku na koje se u tu svrhu oslonila ne odražavaju cijenu koju su kupci žaliteljâ stvarno platili i da je taj element bio odlučujući da bi se provjerilo je li povreda počinjena. Stoga su tražene informacije povezane s pretpostavkama o povredi o kojoj je riječ te su se morale smatrati potrebnima, i to čak iako je Komisija pokušala izmijeniti ili prilagoditi svoju metodologiju nakon slanja navedene obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 16 Kao treće, Opći sud je ispitao drugi tužbeni razlog, kojim su žalitelji osporavali proporcionalnost sporne odluke. Opći sud je najprije u točkama 118. do 148. pobijane presude odbio prvi dio tog tužbenog razloga, koji se preklapao s trećim dijelom prvog tužbenog razloga i kojim se nastojala dovesti u pitanje proporcionalnost te odluke s obzirom na količinu posla koju je podrazumijevala. U

tom pogledu Opći sud je utvrdio da ta količina posla, bez obzira na to koliko je velika, nije neproporcionalna u odnosu na potrebe istrage u vezi s pretpostavkama o povredi koje Komisija namjerava provjeriti, i to osobito uzimajući u obzir očitovanja koja su žalitelji podnijeli na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Prema mišljenju Općeg suda, činjenica da žalitelji nisu čuvali tražene informacije u obliku odgovora koji je Komisija predložila i da njihova evidencija nije bila sustavno organizirana u tom pogledu nije relevantna. Zatim, Opći sud je odbacio kao nedopušten drugi dio drugog tužbenog razloga, koji se temelji na neproporcionalnosti iznosa periodičnog penala previđenog u članku 2. sporne odluke. Nakon što je istaknuo da tim dijelom žalitelji implicitno zahtijevaju poništenje tog članka, Opći je sud u točkama 153. do 159. pobijane presude zaključio da je sporna odluka preliminarna u odnosu na eventualnu odluku kojom se konačno utvrđuje ukupan iznos periodičnog penala i, prema tome nije akt koji se može pobijati. Naposljetku, Opći je sud u točkama 164. do 166. te presude odbio treći dio tog tužbenog razloga, kojim se nastoji dovesti u pitanje dostatnost rokova za odgovor koji su dodijeljeni spornom odlukom.

- 17 Kao četvrto, Opći sud je odbio četvrti tužbeni razlog, kojim su žalitelji prigovarali Komisiji da je neopravdano prebacila teret dokazivanja jer je od njih zahtijevala da izvrše akte koji potpadaju pod sastavljanje spisa te su stoga u nadležnosti te institucije, primjećujući u točkama 172. do 175. pobijane presude da taj tužbeni razlog proizlazi iz pogrešnog tumačenja sporne odluke. S jedne strane, Opći sud je zaključio da Komisija nije htjela revidirati račune žaliteljâ, nego raspolagati elementima potrebnim za prilagodbu metodologije kriterija „trošak-cijena” na način da se uzmu u obzir kritike koje su podnijeli u svojim očitovanjima na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. S druge strane, Opći sud je zaključio da Komisija od žaliteljâ nije tražila ni da dokažu da su oni postupali u skladu sa zakonom, nego da pruže interne dokumente kojima se potvrđuje njihova vlastita tvrdnja prema kojoj su se oni prilikom donošenja odluka u području cijena oslanjali na relevantnu sudsku praksu i Komisijine smjernice.
- 18 Kao peto, Opći sud je u točkama 186. do 195. pobijane presude ispitao, a zatim odbio peti tužbeni razlog, kojim se sporna odluka nastoji dovesti u pitanje u dijelu u kojem se njome povređuje privilegij žaliteljâ od samooptuživanja, jer im se nalagalo da odgovore na pitanja koja prekoračuju okvir pružanja elemenata činjenične prirode ili da dokažu da su postupali u skladu s pravilima o tržišnom natjecanju Unije. U tom pogledu Opći je sud, osobito, istaknuo, kao prvo, da su tražene informacije potpuno činjenične prirode, kao drugo, da se te informacije odnose na podatke kojima samo žalitelji mogu pristupiti i da su ih stoga potonji bili dužni pružiti čak i ako su navedene informacije mogle poslužiti kao dokaz za utvrđenje postojanja protutržišnog postupanja i, kao treće, da žalitelji nisu dokazali da je činjenica da su za odgovaranje na postavljena pitanja morali formalizirati tražene činjenične podatke u dokument kojim bi se Komisiji olakšalo njihovo razumijevanje, mogla činiti povredu tog privilegija u odnosu na njih.
- 19 Kao šesto, Opći sud je u točkama 201. do 203. pobijane presude odbio šesti tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načela dobre uprave, navodeći da iz ispitivanja prvog do petog tužbenog razloga, s kojima se prigovori istaknuti u okviru šestog tužbenog razloga preklapaju, proizlazi da je Komisija donijela spornu odluku upravo kako bi postupila u skladu s obvezama koje proizlaze iz tog načela.

Zahtjevi stranaka u žalbenom postupku

- 20 Qualcomm i Qualcomm Europe od Suda zahtijevaju da:
- ukine pobijanu presudu;
 - poništi spornu odluku;
 - podredno, uputi predmet Općem sudu kako bi isti donio odluku u skladu s utvrđenjima Suda o pravnim pitanjima, i

– naloži Komisiji snošenje troškova koje su žalitelji imali pred Općim sudom i Sudom.

21 Komisija od Suda zahtijeva da:

- odbije žalbu;
- naloži žaliteljima snošenje troškova.

O žalbi

22 U prilog svojoj žalbi žalitelji ističu šest žalbenih razloga.

Prvi žalbeni razlog, koji se temelji na propustu odlučivanja

Argumentacija stranaka

- 23 Prvim žalbenim razlogom žalitelji Općem sudu prigovaraju da je propustio odlučiti o svim njihovim tužbenim razlozima i argumentima.
- 24 Kao prvo, žalitelji ističu da je Opći sud u točkama 29. do 33., 101., 102., 110., 147. i 202. pobijane presude pogrešno propustio ispitati osnovanost njihove argumentacije prema kojoj je prekomjerno trajanje upravnog postupka ugrozilo njihova prava obrane, odbivši je kao nerelevantnu jer se nije odnosila na odluku o utvrđenju povrede članka 102. UFEU-a. Kako bi učinio Opći sud je počinio pogrešku koja se tiče prava pri tumačenju i primjeni po analogiji u predmetnom slučaju sudske prakse proizišle iz presude Općeg suda od 18. lipnja 2008., Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211, t. 227.). U toj se sudskoj praksi ne razlikuje to je li u predmetnoj odluci utvrđeno postojanje povrede ili je ona druga vrsta konačne odluke i, stoga, navedena sudska praksa omogućuje osporavanje razumnosti trajanja istrage u okviru tužbe podnesene protiv konačnih odluka Komisije kojima se izriče ili prijeti izricanjem kazni ili periodičnih penala dotičnom poduzetniku.
- 25 Stoga je Opći sud u točki 110. pobijane presude također pogrešno smatrao da je analizirao argumentaciju koja se temelji na prekomjernom trajanju upravnog postupka koja je istaknuta u okviru prvog dijela drugog tužbenog razloga. Naime, Opći sud se u točki 147. te presude ograničio na ispitivanje argumentacije koja se odnosi na poteškoće koje su žalitelji imali da bi priopćili informacije u vezi s činjenicama koje se odnose na razdoblje unazad nekoliko godina, a nije ispitao argumentaciju prema kojoj je prekomjerno trajanje istrage utjecalo na njihovu mogućnost djelotvorne obrane.
- 26 Kao drugo, žalitelji ističu da je Opći sud pogrešno propustio ispitati šesti tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načela dobre uprave, uz obrazloženje da su drugi tužbeni razlozi odbijeni. Opći sud je time što je propustio, protivno uvodnoj izjavi 37. Uredbe br. 1/2003 i članku 41. stavku 1. Povelje o temeljnim pravima, ocijeniti taj tužbeni razlog i osobito argumentaciju žaliteljâ prema kojoj je sporna odluka rezultat djelomične istrage, odbivši tu argumentaciju bez odgovarajućeg objašnjenja i dostatnog obrazloženja, počinio pogrešku koja se tiče prava.
- 27 Komisija osporava tu argumentaciju.

Ocjena Suda

- 28 Prvi žalbeni razlog temelji se na propustu Općeg suda da odluči, s jedne strane, o argumentaciji žaliteljâ koja se temelji na povredi njihova prava obrane zbog prekomjernog trajanja upravnog postupka, i s druge strane, o šestom tužbenom razlogu, koji se temelji na povredi načela dobre uprave.

Osim toga, prvi žalbeni razlog također se temelji na pogrešci koja se tiče prava, koju je Opći sud navodno počinio u okviru ispitivanja te argumentacije pri tumačenju i primjeni sudske prakse proizišle iz presude Općeg suda od 18. lipnja 2008., Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211).

- 29 Prvo, kad je riječ o navodnom propustu odlučivanja o navedenoj argumentaciji i šestom tužbenom razlogu, najprije valja istaknuti da je, kao što to žalitelji sami implicitno priznaju, Opći sud u točkama 29. do 33. odnosno u točkama 198. do 203. pobijane presude ispitao istu argumentaciju i taj tužbeni razlog prije nego što ih je odbio kao bespredmetne odnosno neosnovane.
- 30 Zatim, kad je konkretnije riječ o navodnom propustu odlučivanja o argumentaciji koja se temelji na povredi prava obrane žalitelja zbog prekomjernog trajanja upravnog postupka, valja istaknuti, s obzirom na to da je Opći sud uvodno ispitao tu argumentaciju prije nego što ju je odbio kao bespredmetnu, da mu se ne može prigovoriti da je nije ponovno ispitao u okviru ispitivanja drugog dijela prvog tužbenog razloga. Nadalje, valja istaknuti da Opći sud u točki 110. pobijane presude nije naveo da je analizirao tu argumentaciju u okviru ispitivanja prvog dijela drugog tužbenog razloga, nego je smatrao da se argumentacija žalitelja, koja se temelji na povredi njihova prava obrane zbog poteškoća koje su imali, imajući u vidu razinu traženih detalja, da bi podnijeli informacije u vezi s činjenicama koje se odnose na razdoblje unazad nekoliko godina, preklapa s određenim prigovorima koji su istaknuti u tom dijelu i meritorno ispitani u točki 147. pobijane presude.
- 31 Naposljetku, kad je riječ o navodnom propustu odlučivanja o šestom tužbenom razlogu, koji se temelji na povredi načela dobre uprave, valja dodati da je Opći sud dostatno obrazložio zbog čega taj tužbeni razlog valja odbiti. Naime, s jedne strane, Opći sud je u točki 201. pobijane presude naveo da se argumentacija žalitelja koja je navedena u okviru tog tužbenog razloga preklapa s onom koja je navedena u potporu prvom do petog tužbenog razloga i koja je odbijena u okviru ispitivanja tih tužbenih razloga. S druge strane, u toj točki 201. Opći sud je zaključio da iz analize tih tužbenih razloga proizlazi da je Komisija donijela spornu odluku upravo kako bi ispunila svoju obvezu pažljivog i nepristranog ispitivanja, u skladu sa sudskom praksom o načelu dobre uprave navedenom u točki 200. pobijane presude, argumentacije koju su naveli žalitelji, osobito u okviru svojih očitovanja na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kako bi pripremila svoju konačnu odluku koja se odnosi na eventualno postojanje povrede članka 102. UFEU-a sa svom traženom pažnjom i na temelju svih podataka koji mogu utjecati na nju. Opći sud je stoga u točki 202. pobijane presude mogao pravilno zaključiti da žalitelji nisu uspjeli dokazati navodnu povredu načela dobre uprave zbog Komisijina pristranog postupanja.
- 32 Kao drugo, kad je riječ o pogrešci koja se tiče prava pri tumačenju i primjeni sudske prakse proizišle iz presude Općeg suda od 18. lipnja 2008., Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211, t. 227.), dovoljno je istaknuti da iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da povreda načela razumnog roka može opravdati poništenje samo odluke kojom se utvrđuju povrede donesene nakon provedbe upravnog postupka koji se temelji na članku 101. ili 102. UFEU-a, ako je utvrđeno da je ta povreda ugrozila prava obrane dotičnih poduzetnika (vidjeti u tom smislu presude od 21. rujna 2006., *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, t. 42. i 43., i od 9. lipnja 2016., *CEPSA/Komisija*, C-608/13 P, EU:C:2016:414, t. 61. i od 9. lipnja 2016., *PROAS/Komisija*, C-616/13 P, EU:C:2016:415, t. 74.).
- 33 Stoga je Opći sud, a da nije počinio pogrešku koja se tiče prava u točki 31. pobijane presude, podsjetio na zaključke koji proizlaze iz te sudske prakse, kako ih je Opći sud preuzeo u presudi od 18. lipnja 2008., Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211). Zatim, Opći sud je u točkama 32. i 33. pobijane presude također pravilno primijenio navedenu sudsku praksu u predmetnom slučaju, smatrajući da, s obzirom na to da predmet tužbe o kojoj odlučuje nije odluka o utvrđenju povrede članka 102. UFEU-a, nego odluka o zahtjevu za pružanje informacija donesena u okviru upravnog postupka, koja, ovisno o slučaju, može dovesti do takve odluke o utvrđenju povrede, argumentacija koja se temelji na prekomjernom trajanju upravnog postupka nije relevantna u okviru ispitivanja te tužbe i da je stoga treba odbiti kao bespredmetnu.

34 U tim okolnostima prvi žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan.

Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na nedostatnom obrazloženju sporne odluke

Argumentacija stranaka

- 35 Drugim žalbenim razlogom žalitelji ističu da je prilikom ocjene dostatnosti obrazloženja sporne odluke u točkama 35. do 56. pobijane presude Opći sud počinio pogreške koje se tiču činjenica i prava i iskrivio s tim povezane dokaze te iznio nedostatno obrazloženje.
- 36 Kao prvo, žalitelji prigovaraju Općem sudu da je osobito u točkama 81., 82., 85., 127., 132., 136., 137., 139. i 145. pobijane presude, koje se odnose na ocjenu prvog i drugog tužbenog razloga, koji se temelje na povredi načela nužnosti i proporcionalnosti, počinio pogreške koje se tiču činjenica i iskrivio dokaze koje su oni podnijeli.
- 37 Kao drugo, žalitelji ističu iskrivljavanje tih dokaza jer je Opći sud u točkama 48. do 53. te presude propustio uzeti u obzir korespondenciju koju su razmijenili s Komisijom, prije i nakon donošenja sporne odluke, kako bi zahtijevali pojašnjenje određenih pitanja i okvira istrage.
- 38 Kao treće, žalitelji osporavaju zaključke Općeg suda iznesene u točki 52. navedene presude, prema kojima se dostatna obrazloženost sporne odluke ne dovodi u pitanje njihovim tvrdnjama prema kojima Komisija nije objasnila kako joj tražene informacije omogućuju da odgovori na argumente koje su oni istaknuli u okviru svojih očitovanja na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ili da ocijeni njihovu relevantnost za svoju istragu. Ti zaključci nisu samo nedostatni nego su i očito neutemeljeni zbog pogrešaka koje je Opći sud počinio u točkama 53. do 55. pobijane presude te su ispitani u okviru ispitivanja trećeg žalbenog razloga.
- 39 Komisija smatra da drugi žalbeni razlog treba odbiti kao nedopušten jer žalitelji nisu precizno naveli elemente pobijane presude koje kritiziraju i detaljno obrazložili svoju argumentaciju. Također ističe da je taj žalbeni razlog u svakom slučaju neutemeljen.
- 40 U svojoj replici žalitelji ističu da su u svojoj tužbi u prvostupanjskom postupku detaljno iznijeli razloge zbog kojih sporna odluka nije dostatno obrazložena i na temelju toga su u svojoj žalbi precizno i detaljno pokazali pogreške koje je Opći sud počinio time što je zaključio drukčije.

Ocjena Suda

- 41 Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na pogreškama koje se tiču činjenica i prava, te iskrivljavanju s tim povezanih dokaza te nedostatnom obrazloženju koje je Opći sud navodno počinio u okviru ocjene u točkama 35. do 56. pobijane presude dostatnosti obrazloženja sporne odluke.
- 42 Valja uvodno podsjetiti na to da iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da je Sud na temelju članka 256. UFEU-a nadležan isključivo za to da, nakon što je Opći sud utvrdio ili ocijenio činjenice, nadzire njihovu pravnu kvalifikaciju i pravne posljedice koje je Opći sud iz njih izveo. Ocjena činjenica, osim u slučaju iskrivljavanja dokaza podnesenih Općem sudu, ne predstavlja pravno pitanje koje bi bilo predmetom nadzora Suda (vidjeti presudu od 20. rujna 2018., Španjolska/Komisija, C-114/17 P, EU:C:2018:753, t. 75. i navedenu sudsku praksu).
- 43 Zatim, kada navodi da je Opći sud iskrivio dokaze, žalitelj mora, primjenom članka 256. UFEU-a, članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije i članka 168. stavka 1. točke (d) Poslovnika Suda, precizno navesti dokaze koji su prema njegovu mišljenju iskrivljeni i dokazati pogreške u analizi koja je

prema njegovoj ocjeni dovela do toga da je Opći sud iskrivio dokaze. Osim toga, takvo iskrivljavanje mora jasno proizlaziti iz dokumenata u spisu, bez potrebe za obavljanjem nove procjene činjenica i dokaza (presuda od 25. lipnja 2020., CSUE/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, t. 105.).

- 44 Osim toga, iako se iskrivljavanje dokaza može sastojati od tumačenja nekog dokumenta suprotno njegovu sadržaju, ono mora očito proizlaziti iz spisa podnesenog Sudu i pretpostavlja da je Opći sud očito prekoračio granice razumne ocjene tih dokaza. U tom pogledu nije dovoljno dokazati da bi dokument mogao biti predmetom tumačenja različitog od onog koje je usvojio Opći sud (presuda od 30. siječnja 2020., České dráhy/Komisija, C-538/18 P i C-539/18 P, neobjavljena, EU:C:2020:53, t. 60. i navedena sudska praksa).
- 45 Naposljetku, na temelju odredaba navedenih u točki 43. ove presude u žalbi moraju biti precizno naznačeni sporni dijelovi presude čije se ukidanje zahtijeva kao i pravni argumenti kojima se posebno podupire taj zahtjev. Te uvjete, koji proizlaze iz navedenih odredbi, ne ispunjava žalba u kojoj se čak i ne navodi argumentacija kojom se konkretno identificira pogreška koja se tiče prava navodno počinjena u pobijanoj presudi, nego se samo doslovno ponavljaju ili ponovno iznose tužbeni razlozi i argumenti koji su već istaknuti pred Općim sudom, uključujući i one koji su se temeljili na činjenicama koje je taj sud izričito odbio. Naime, takva žalba u stvarnosti predstavlja zahtjev za preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu, što nije u nadležnosti Suda (presuda od 20. prosinca 2017., Comunidad Autónoma de Galicia et al. Retegal/Komisija, C-70/16 P, EU:C:2017:1002, t. 48. i navedena sudska praksa).
- 46 U predmetnom slučaju, kao prvo, kad je riječ o drugom argumentu koji su žalitelji istaknuli, a koji je naveden u točki 37. ove presude, koji najprije valja ispitati, potrebno je istaknuti da oni samo navode taj argument, upućujući na argumentaciju koju su istaknuli pred Općim sudom, a ni na koji način nisu pokazali pogreške u analizi koje su prema njihovu mišljenju dovele Opći sud do navodnog iskrivljavanja i, konkretnije, nisu dokazali kako činjenica da je Opći sud navodno propustio uzeti u obzir korespondenciju koju su razmijenili s Komisijom u okviru svoje ocjene dostatnosti obrazloženja sporne odluke čini iskrivljavanje tog dokaza. Iz toga proizlazi da navedeni argument očito ne ispunjava zahtjeve navedene u točkama 42. do 45. ove presude.
- 47 Kao drugo, kad je riječ o prvom i trećem argumentu koje su žalitelji istaknuli, a koji su navedeni u točkama 36. i 38. ove presude, valja istaknuti da je cilj tih argumenata osporiti činjenična utvrđenja i zaključke Općeg suda u okviru njegove ocjene potrebnosti i proporcionalnosti traženih informacija. Navedeni argumenti stoga se preklapaju s određenim argumentima koji su istaknuti u okviru trećeg i četvrtog žalbenog razloga te će se stoga analizirati u okviru njihova ispitivanja.
- 48 Uzimajući u obzir prethodno navedeno, drugi žalbeni razlog valja odbaciti kao očito nedopušten.

Treći žalbeni razlog, koji se odnosi na ocjenu potrebnosti informacija koje se traže spornom odlukom

- 49 Trećim žalbenim razlogom žalitelji Općem sudu prigovaraju da je počinio pogreške koje se tiču prava, povrijedio svoju obvezu obrazlaganja i iskrivio dokaze u okviru svoje ocjene potrebnosti informacija koje se traže spornom odlukom. Taj se žalbeni razlog sastoji od pet dijelova.

Prvi, drugi i treći dio

– Argumentacija stranaka

- 50 Prvim, drugim i trećim dijelom trećeg žalbenog razloga žalitelji ističu da zaključci Općeg suda prema kojima, kao prvo, spornom odlukom nije izmijenjen okvir istrage, kao drugo, Komisija je bila zakonito ovlaštena tražiti informacije koje se odnose na razdoblja izvan okvira istrage, kako je određen u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, i, kao treće, su informacije koje se traže spornom odlukom bile potrebne, sadržavaju pogreške koje se tiču prava i činjenica, te iskrivljavanje s tim povezanih dokaza, te nedostatno obrazloženje.
- 51 Prvim dijelom žalitelji tvrde da je Opći sud u točkama 81., 82. i 91. pobijane presude pogrešno zaključio da spornom odlukom nije izmijenjen okvir istrage. Naime, Opći sud je najprije zanemario korespondenciju između žaliteljâ i Komisije u kojoj oni od potonje zahtijevaju da potvrdi taj okvir kako bi razumjeli doseg istrage. Zatim, Opći sud nije naveo da je spornom odlukom Komisija proširila navedeni okvir udvostručujući njezino trajanje i tražeći brojne informacije koje se odnose na sedam umjesto tri sastavna dijela sklopova čipova, a da to nije bilo potrebno da se Komisiji omogući da ispita argumente koje su žalitelji istaknuli. Naposljetku, Opći sud nije naveo da je proširenje okvira te istrage potkrijepljeno dodatnom obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koja je, na temelju podataka dobivenih zahvaljujući spornoj odluci, pridonijela izradi potpuno novog spisa na teret žaliteljâ, na temelju osobito novog kriterija „cijena-trošak”, „zadržavajući samo „ljusku” spisa koji je iznesen u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku”.
- 52 Opći sud je time u točki 62. pobijane presude te u njezinoj točki 69. i sljedećima povrijedio ustaljenu sudsku praksu koja nalaže ocjenu spisa s obzirom na sve činjenice i njihov kontekst, i osobito činjenicu da je sporna odluka donesena u vrlo ranoj fazi izrazito dugog upravnog postupka i dvije godine nakon donošenja obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Nasuprot tomu, pozivajući se na Komisijinu široku istražnu ovlast, Opći sud je podržao njezino stajalište a da nije provjerio je li potonja objasnila ponderiranje i ocjenu elementa koji su uzeti u obzir.
- 53 U tom kontekstu Opći sud je u točki 73. te presude također počinio pogrešku koja se tiče prava, oslanjajući se po analogiji na sudsku praksu proizišlu iz presude Općeg suda od 30. rujna 2003., *Atlantic Container Line i dr./Komisija* (T-191/98 i T-212/98 do T-214/98, EU:T:2003:245), da bi zaključio da članak 18. stavci 2. i 3. Uredbe 1/2003 Komisiji ne nalažu nikakvu obvezu kad je riječ o datumu na koji ona može poslati zahtjeve za pružanje informacija, što dovodi do toga da je Komisija slobodna provoditi svoje istrage o poduzetnicima kako namjerava i toliko dugo dok to želi, protivno načelima nužnosti, proporcionalnosti i dobre uprave, tekstu ili duhu uvodne izjave 23. i članka 18. te uredbe, kao i presudi od 10. ožujka 2016., *HeidelbergCement/Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2016:149).
- 54 Drugim dijelom žalitelji ističu da je Opći sud u točkama 85., 88. i 127. pobijane presude iskrivio dokaze jer je pogrešno protumačio, s jedne strane, vrstu podataka koji su zabilježeni u njihovu internom računovodstvenom sustavu i one na koje se Komisija oslonila da bi izvršila analizu odnosa „cijena-trošak” u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i, s druge strane, kritike iznesene u pogledu metode usvojene u toj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 55 Osim toga, žalitelji kritiziraju zaključke Općeg suda koji se odnose na potrebu Komisije da zatraži informacije koje se odnose na razdoblja prije i poslije razdoblja povrede. U tom pogledu, s jedne strane, žalitelji Općem sudu prigovaraju da je u točki 86. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava primjenjujući po analogiji u predmetnom slučaju presudu Općeg suda od 22. ožujka 2012., *Slovak Telekom/Komisija* (T-458/09 i T-171/10, EU:T:2012:145, t. 51.), kako bi potvrdio potrebu da Komisija traži informacije koje se odnose na razdoblje prije razdoblja povrede radi utvrđivanja konteksta postupanja tijekom tog potonjeg razdoblja. Naime, žalitelji smatraju da su činjenice o

kojima je riječ u toj potonjoj presudi i u sudskoj praksi koja se u njoj navodi, koje se odnose na odluke donesene prije obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku s ciljem utvrđivanja konteksta protupravnog postupanja, različite od onih u predmetnom slučaju.

- 56 S druge strane, žalitelji osporavaju utvrđenja Općeg suda u točkama 87. i 90. pobijane presude, prema kojima je Komisija s pravom zahtijevala podatke koji se odnose na godinu 2008. te na njihovu obračunsku godinu 2013. U tu svrhu ističu navodno nedostatno obrazloženje pobijane presude u pogledu tih utvrđenja jer je Opći sud navodno propustio utvrditi relevantnost tih podataka za ocjenu navodne povrede.
- 57 Trećim dijelom žalitelji najprije prigovaraju da Opći sud u točkama 99. do 111. pobijane presude nije u dovoljnoj mjeri obrazložio zbog čega su informacije tražene spornom odlukom bile potrebne da bi Komisiji omogućile da utvrdi prigovore koji su izneseni u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 58 Zatim, žalitelji smatraju da je Opći sud osobito u točkama 98., 99. i 188. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče činjenica i iskrivio dokaze smatrajući da je Komisija tražila dodatne podatke za izračun cijena koje su njihovi kupci stvarno platili kako bi odgovorila na kritike koje su iznijeli u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Naime, imajući u vidu objašnjenja koja su žalitelji dali u tom odgovoru, ti podaci nisu bili ni potrebni ni korisni u tu svrhu.
- 59 Naposljetku, žalitelji osporavaju činjenična utvrđenja Općeg suda izvršena u točkama 105. do 107. pobijane presude, prema kojima upućivanje u spornoj odluci na prilog odgovoru prijašnjeg zahtjeva za pružanje informacija treba razumjeti kao poziv na podnošenje podataka iste prirode, ponovno potvrđujući da je tim upućivanjem Komisija od njih zahtijevala da ponove računovodstveni posao kako bi ponovno revidirala njihove račune. Opći sud je stoga također počinio pogrešku koja se tiče prava smatrajući da su tražene informacije povezane s navodnom povredom, što je uostalom potkrijepljeno dodatnom obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 60 Komisija smatra da prvi, drugi i treći dio trećeg žalbenog razloga treba odbiti kao nedopuštene. Naime, žalitelji nisu dovoljno precizno naveli elemente koji su navodno iskrivljeni, niti su dokazali pogreške u ocjeni koje su dovele do takvog iskrivljavanja, kao ni dokazali svoje tvrdnje koje se temelje na navodnom nedostatnom obrazloženju pobijane presude. Nasuprot tomu, oni su samo ponovili argumente koji su istaknuti pred Općim sudom da bi postigli njihovo preispitivanje. Nadalje, Komisija ističe da su ti dijelovi u svakom slučaju neutemeljeni.
- 61 U svojoj replici žalitelji u biti ponavljaju argumente istaknute u svojoj žalbi i ističu da su dokazali pogreške koje je Opći sud počinio u okviru ocjene njihovih argumenata istaknutih u prvostupanjskom postupku ili činjenica u predmetnom slučaju.

– Ocjena Suda

- 62 Prvim, drugim i trećim dijelom trećeg žalbenog razloga, koje valja ispitati zajedno, nastoji se dokazati da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava i činjenica, te iskrivio s tim povezane dokaze, i da nije dostatno obrazložio pobijanu presudu jer je zaključio, kao prvo, da spornom odlukom nije izmijenjen okvir istrage, kako je određen u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kao drugo, da je Komisija bila zakonito ovlaštena zahtijevati informacije koje se odnose na razdoblja izvan tog okvira i, kao treće, da su informacije tražene u toj odluci bile potrebne.
- 63 Međutim, kao prvo, kad je riječ o navodnim pogreškama koje se tiču činjenica i iskrivljavanju dokaza koje je Opći sud počinio i koji su navedeni u točkama 51., 54., 58. i 59. ove presude, valja istaknuti da su žalitelji samo naveli te činjenice i te dokaze koje je Opći sud navodno iskrivio, ponavljajući u biti

njihovu ocjenu koju su već iznijeli u prvostupanjskom postupku, a da međutim nisu pružili nijedan element iz kojeg očito proizlaze pogreške u analizi koje su dovele Opći sud do takvog iskrivljavanja, niti dokazali da je potonji očito prekoračio granice razumne ocjene navedenih dokaza.

- 64 Stoga, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točkama 42. do 45. ove presude, s obzirom na to da se prvim, drugim i trećim dijelom trećeg žalbenog razloga nastoji dokazati da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču činjenica i iskrivio s tim povezane dokaze, te dijelove valja odbaciti kao očito nedopuštene.
- 65 Kao drugo, kad je riječ o osnovanosti dijela tih dijelova koji je dopušten, valja istaknuti da se njime u biti nastoji dovesti u pitanje ocjena Općeg suda o potrebnosti informacija traženih spornom odlukom s gledišta njihova materijalnog i vremenskog dosega, prigovarajući mu pogreške koje se tiču prava te nedostatan obrazloženje sporne odluke.
- 66 U tom pogledu uvodno valja podsjetiti na to da je, s jedne strane, Sud presudio da je obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku postupovni i pripremni dokument koji, s ciljem osiguranja učinkovitog izvršavanja prava obrane, definira predmet upravnog postupka koji je pokrenula Komisija, sprečavajući na taj način potonju da navede druge prigovore u svojoj odluci kojom se okončava predmetni postupak. Stoga je ta obavijest po prirodi provizorna i može se mijenjati tijekom ocjene koju Komisija izvršava kasnije na temelju očitovanja koja joj kao odgovor podnesu stranke te drugih činjeničnih utvrđenja. Naime, Komisija mora uzeti u obzir elemente koji proizlaze iz cjelokupnog upravnog postupka ili kako bi odustala od prigovora koji nisu utemeljeni ili kako bi prilagodila ili dopunila, činjenično i pravno, svoju argumentaciju u prilog prigovorima koje je navela (presuda od 24. rujna 2009., Erste Group Bank i dr./Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P i C-137/07 P, EU:C:2009:576, t. 310. i 311.).
- 67 Iz toga slijedi da Komisija nije vezana činjeničnim ili pravnim ocjenama koje su iznesene u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Nasuprot tomu, ona mora obrazložiti svoju konačnu odluku svojim konačnim ocjenama koje se temelje na rezultatima njezine istrage kakvi su bili na datum zatvaranja službenog postupka a da nije dužna objasniti eventualne razlike koje postoje u odnosu na provizorne ocjene iz obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku (vidjeti u tom smislu rješenje od 18. lipnja 1986., British American Tobacco i Reynolds Industries/Komisija, 142/84, neobjavljeno, EU:C:1986:250, t. 15., i presudu od 17. studenoga 1987., British American Tobacco i Reynolds Industries/Komisija, 142/84 i 156/84, EU:C:1987:490, t. 70.).
- 68 S druge strane, Sud je pojasnio da Komisija može tražiti pružanje samo onih informacija koje joj mogu omogućiti da istraži presumirane povrede koje opravdavaju provedbu istrage te koje su navedene u zahtjevu za pružanje informacija (presuda od 10. ožujka 2016., HeidelbergCement/Komisija, C-247/14 P, EU:C:2016:149, t. 23.).
- 69 Imajući u vidu široku istražnu ovlast koja je Komisiji dodijeljena Uredbom br. 1/2003, ona mora ocijeniti je li ta takva informacija potrebna kako bi mogla utvrditi povredu pravila o tržišnom natjecanju. Čak i ako već posjeduje indicije, odnosno dokaze koji se odnose na postojanje povrede, Komisija može zakonito ocijeniti potrebnim zahtijevati dodatne informacije koje joj omogućuju da bolje utvrdi opseg povrede, određivanje njezina trajanja ili krug uključenih poduzetnika (vidjeti u tom smislu presude od 18. listopada 1989., Orkem/Komisija, 374/87, EU:C:1989:387, t. 15., i od 22. listopada 2002., Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, t. 78.).
- 70 Kad je riječ o nadzoru suda Unije nad Komisijinom ocjenom u vezi s potrebnosti informacije, Sud je presudio da se ona mora ocijeniti s obzirom na cilj naveden u zahtjevu za pružanje informacija, tj. sumnje na povredu koje Komisija namjerava provjeriti (vidjeti u tom smislu presudu od 10. ožujka 2016., HeidelbergCement/Komisija, C-247/14 P, EU:C:2016:149, t. 24. i 25.). Zahtjev povezanosti između zahtjeva za pružanje informacija i povrede na koje se sumnja ispunjen je ako Komisija na

datum zahtjeva može razumno pretpostaviti da ta informacija može pomoći pri utvrđivanju postojanja te povrede (vidjeti u tom smislu presudu od 19. svibnja 1994., SEP/Komisija, C-36/92 P, EU:C:1994:205, t. 21.).

- 71 U predmetnom slučaju, najprije, valja istaknuti da Opći sud u točki 62. pobijane presude nije počinio nikakvu pogrešku koja se tiče prava kada je uvodno podsjetio na sudsku praksu Suda navedenu u točkama 69. i 70. ove presude.
- 72 Zatim, Opći sud nije počinio nikakvu pogrešku koja se tiče prava, smatrajući u biti u točkama 69. do 76. pobijane presude da, pod uvjetom da su tražene informacije potrebne i da su u zahtjevu za pružanje informacija navedeni bitni elementi utvrđeni u članku 18. stavcima 2. i 3. Uredbe br. 1/2003, ta odredba ne ograničava Komisijinu ovlast da pošalje zahtjeve za pružanje informacija nakon slanja obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku jer je Komisija imala pravo nastaviti svoju istragu nakon njezina donošenja, osobito kako bi dobila svako potrebno pojašnjenje u vezi s argumentima i elementima koje su dotični poduzetnici naveli u svojem odgovoru na tu obavijest, a da zbog toga ti zahtjevi nisu nezakoniti ili da to kao takvo ne dovodi u pitanje potrebnost traženih informacija.
- 73 Naime, iz sudske prakse navedene u točkama 66., 67. i 69. ove presude proizlazi da, s obzirom na to da je obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku provizoran akt podložan izmjeni, Komisija nije vezana činjeničnim ocjenama koje su u njemu iznesene. Nasuprot tomu, ona mora ocijeniti te ocjene na temelju elemenata koji proizlaze iz cjelokupne istrage i konkretno očitovanja koja su podnijele stranke, s ciljem prilagodbe i dopune svoje argumentacije u prilog prigovorima koje navodi. Komisija je stoga u tu svrhu imala pravo zahtijevati dodatne informacije, osobito kako bi bolje utvrdila opseg povrede, ako su te informacije potrebne u smislu sudske prakse navedene točkama 68. do 70. ove presude.
- 74 Naposljetku, kad je riječ o potrebnosti informacija koje se traže spornom odlukom, valja istaknuti da potrebnost tih informacija proizlazi iz dvaju niza činjeničnih utvrđenja, koja je Opći sud izvršio u točkama 85., 88. do 90., 98. i 99. pobijane presude, koje, kao što je to presuđeno u točkama 63. i 64. ove presude, žalitelji nisu uspjeli dovesti u pitanje.
- 75 S jedne strane, Opći sud je naveo da, osobito nakon očitovanja koja su žalitelji podnijeli na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, Komisija je ocijenila da podaci na koje se oslonila kako bi utvrdila kriterij „cijena-trošak” u toj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ne odražavaju cijene koje su klijenti žaliteljâ stvarno platili tijekom razdoblja povrede, zbog načela troškovnog računovodstva koja su žalitelji primijenili, kako su ih oni naveli u svojim očitovanjima, i zbog činjenice da su predmetni sklopovi čipova prodavani u različitim konfiguracijama. S druge strane, Opći sud je smatrao da se traženim informacijama, uključujući one koje se odnose na razdoblja prije i poslije razdoblja povrede, upravo nastoji popraviti takva razlika, tako da se dobiju podaci koji vjerno odražavaju situaciju tijekom tog razdoblja kako bi se utvrdio odgovarajući kriterij „cijena-trošak”, u mjeri u kojoj je potonji bio odlučujući za provjeru sumnja o povredi koja se žaliteljima stavlja na teret.
- 76 U tim okolnostima Općem sudu ne može se prigovoriti da je počinio pogrešku koja se tiče prava, niti da je povrijedio svoju obvezu obrazlaganja, zaključivši u točkama 86., 87., 91., 100. i 103. pobijane presude da su, iako je Komisija oslanjajući se na tražene informacije željela izmijeniti ili prilagoditi svoju metodologiju s obzirom osobito na očitovanja žaliteljâ, te informacije bile potrebne, u smislu sudske prakse navedene u točkama 68. do 70. ove presude, tako da je Komisija razumno mogla pretpostaviti da će joj navedene informacije pomoći pri utvrđivanju postojanja navodne povrede.
- 77 S obzirom na sve prethodno navedeno, valja odbiti prvi, drugi i treći dio trećeg žalbenog razloga kao djelomično očito nedopuštene i djelomično neosnovane.

Četvrti dio

– Argumentacija stranaka

- 78 Četvrtim dijelom trećeg žalbenog razloga žalitelji prigovaraju Općem sudu da je počinio pogrešku koja se tiče prava i očitu pogrešku u ocjeni jer je u točkama 108. i 109. pobijane presude odbio kao bespredmetan, na temelju osobito presude Općeg suda od 22. ožujka 2012., Slovak Telekom/Komisija (T-458/09 i T-171/10, EU:T:2012:145), njihov argument prema kojem činjenica da je dodatna obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku donesena nakon sporne odluke potvrđuje da ta odluka nije bila potrebna.
- 79 Naime, za razliku od zahtjeva za pružanje informacija koji su predmet te presude, ta obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku samo potvrđuje i razrađuje argumente koje su oni istaknuli u svojoj tužbi. Navedena obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku je stoga dodatni dokaz da sporna odluka nije bila potrebna, koji bi Opći sud, da ga je uzeo u obzir, doveo do drukčijeg zaključka.
- 80 Komisija osporava tu argumentaciju.

– Ocjena Suda

- 81 Četvrti dio trećeg žalbenog razloga odnosi se na navodnu pogrešku koja se tiče prava i očitu pogrešku u ocjeni koje je Opći sud počinio u točkama 108. i 109. pobijane presude, odbivši kao bespredmetan argument žalitelja prema kojem dodatna obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku dokazuje da sporna odluka nije bila ograničena na ono što je nužno za postizanje njezina navedenog cilja jer je ta obavijest bila donesena nakon sporne odluke.
- 82 U tom pogledu dovoljno je, s jedne strane, istaknuti, kad je riječ o navodnoj očitijoj pogrešci u ocjeni, da su žalitelji samo naveli tu pogrešku, a ni na koji način je nisu dokazali. S druge strane, kad je riječ o navodnoj pogrešci koja se tiče prava, valja podsjetiti na to da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se zakonitost akta Unije mora ocijeniti u skladu s činjeničnim i pravnim elementima koji su postojali na dan kada je taj akt donesen, tako da akti koji su doneseni nakon donošenja odluke ne mogu utjecati na njezinu valjanost (presuda od 17. listopada 2019., Alcogroup i Alcodis/Komisija, C-403/18 P, EU:C:2019:870, t. 45. i navedena sudska praksa).
- 83 Stoga valja zaključiti da Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 109. pobijane presude odbio kao bespredmetnu argumentaciju žalitelja kojom se želi dovesti u pitanje zakonitost sporne odluke na temelju akta koji je donesen nakon njezina donošenja, kao što je dodatna obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 84 Četvrti dio trećeg žalbenog razloga treba odbiti kao neosnovan.

Peti dio

– Argumentacija stranaka

- 85 Petim dijelom trećeg žalbenog razloga žalitelji ističu da Opći sud nije uzeo u obzir sve relevantne dokaze jer je odbio uložiti u spis njihov odgovor na dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

- 86 Konkretno, žalitelji prigovaraju Općem sudu da je počinio pogrešku koja se tiče prava jer je smatrao da je takav dodatni dokaz podnesen nakon zatvaranja usmenog dijela postupka i da je, kako bi ga odbio, donio „obrazloženje koje je očito zahvaćeno pogreškom i neodgovarajuće”. Naime, žalitelji tvrde da su oni dostavili svoj odgovor na dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku čim je podnesen Komisiji i da Opći sud nije opravdao svoje odbijanje otvaranja tog dijela postupka.
- 87 Komisija osporava tu argumentaciju.

– *Ocjena Suda*

- 88 Peti dio trećeg žalbenog razloga odnosi se na pogrešku koja se tiče prava i nedostatno obrazloženje koje je Opći sud navodno počinio jer je odbio da se odgovor žaliteljâ na dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku uloži u spis kao dokaz.
- 89 U tom pogledu valja istaknuti da Opći sud nije počinio nikakvu pogrešku koja se tiče prava i da je propisno obrazložio svoje odbijanje da se u spis kao dokaz uloži odgovor žaliteljâ na dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Naime, Opći sud je u točki 24. pobijane presude pravilno naveo da je taj odgovor podnesen nakon zatvaranja usmenog dijela postupka, nakon čega je zaključio, a žalitelji ne osporavaju tu ocjenu pred Sudom, da nije ispunjen nijedan od uvjeta predviđenih Poslovníkom Općeg suda za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka pred njim.
- 90 Prema tome, valja odbiti peti dio trećeg žalbenog razloga kao neosnovan i stoga treći žalbeni razlog u cijelosti.

Četvrti žalbeni razlog, koji se temelji na ocjeni proporcionalnosti sporne odluke

- 91 Četvrtim žalbenim razlogom žalitelji ističu više pogrešaka koje se tiču činjenica i prava, kao i iskrivljavanje s tim povezanih dokaza, koje je Opći sud počinio u okviru ocjene proporcionalnosti sporne odluke. Taj se žalbeni razlog sastoji od četiriju dijelova.

Prvi, drugi i treći dio

– *Argumentacija stranaka*

- 92 Prvim, drugim i trećim dijelom četvrtog žalbenog razloga žalitelji osporavaju ocjenu Općeg suda u vezi s proporcionalnosti informacija koje se traže spornom odlukom.
- 93 Prvim dijelom žalitelji prigovaraju Općem sudu da nije razumio, odnosno da je zanemario određene bitne činjenice predmeta, i iskrivio s tim povezane dokaze. S jedne strane, Opći sud u točkama 85. i 127. pobijane presude nije naveo da Komisija ni u jednoj fazi istrage koja je dovela do obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku nije zatražila računovodstvene podatke za svaki sastavni dio triju sklopova čipova koji su predmet te istrage, i to iako je Opći sud u točki 85. te presude potvrdio da je ona u svakom trenutku mogla dobiti te podatke.
- 94 S druge strane, Opći sud je zanemario činjenicu da su kako bi pribavili tražene podatke žalitelji morali utvrditi, pronaći i analizirati otprilike 25 000 stranica dokumenata koji se pohranjuju u vanjskim skladišnim prostorima i da ih oni nemaju obvezu čuvati.
- 95 Drugim dijelom žalitelji osporavaju zaključak Općeg suda prema kojem oblik koji je Komisija predložila za odgovaranje na određena pitanja nije bio obvezujuć. U tom pogledu, najprije, oni prigovaraju Općem sudu da je u točki 131. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava pri tumačenju

sudske prakse koja se odnosi na pojam „informacije”. Naime, iz mišljenja nezavisnog odvjetnika Wahla u predmetu HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2015:694, t. 106. i 107.) proizlazi da se poduzetniku može nametnuti samo obveza da pruži informacije, a ne obveza da izvrši zadaće koje su u Komisijinoj nadležnosti kada sastavlja spis, i da Komisija u načelu nije ovlaštena adresatu odluke o zahtjevu za pružanje informacije u svim okolnostima nametnuti obvezu podnošenja tih informacija u posebnom obliku.

- 96 Osim toga, žalitelji ističu da je u predmetnom slučaju Opći sud iskrivio dokaze kvalificirajući informacije koje su se od njih tražile kao činjenice ili dokumente, iako su se one više sastojale od detaljnih izračuna, kodova i hipotetskih cijena za proizvode koji nisu poseban financijski poticaj dogovoren s kupcem te od analiza i tumačenja pretpostavki koje su prije više godina iznijeli bivši zaposlenici.
- 97 Zatim, žalitelji osporavaju utvrđenja Općeg suda koja se nalaze u točki 132. odnosno 133. pobijane presude, prema kojima su oblici predloženi spornom odlukom za odgovaranje na određena postavljena pitanja bili neobvezujući i takvi da olakšavaju njihovu zadaću. Konkretno, kad je riječ o prvom utvrđenju, oni ističu da su morali ispuniti tablicu izračuna priloženu toj odluci, koja se ne sastavlja u okviru njihove redovne aktivnosti, što im je prouzročilo poteškoće koje su bile predmet rasprava s Komisijom.
- 98 Naposljetku, žalitelji ističu da je Opći sud u točki 135. pobijane presude pogrešno smatrao da se činjenicom da je Komisija morala pružiti smjernice o načinu na koji valja odgovoriti na spornu odluku ne dokazuje neproporcionalnost količine posla koja im je tako nametnuta za odgovaranje na pitanja koja su postavljena spornom odlukom.
- 99 Trećim dijelom žalitelji osporavaju utvrđenja Općeg suda koja se odnose na njihovu obvezu čuvanja traženih podataka i dokumenata. Najprije, žalitelji u biti prigovaraju Općem sudu da je u točkama 87., 136., 137. i 139. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava i očitu pogrešku u ocjeni jer je smatrao, kao prvo, da su oni bili dužni čuvati precizne podatke o cijenama i troškovima od 2008., kao drugo, da je njihova evidencija „neorganizirana” i, kao treće, da Komisija nije tražila druge informacije osim onih kojima žalitelji imaju pristup.
- 100 U tom pogledu, kao prvo, žalitelji ističu, s jedne strane, da nisu pravno obvezni čuvati vrstu podataka koji se zahtijevaju spornom odlukom i, s druge strane, da su za pritužbu koja je dovela do pokretanja istrage, koje je navodna povreda zanemariv dio, saznali tek 2010. godine. Oni dodaju da je Komisija od njih prvi put tražila informacije o cijenama i troškovima u srpnju 2013. i da ih je ta institucija tek u srpnju 2014. obavijestila da je istraga otad usmjerena na navodne predatorske cijene. Kao drugo, žalitelji tvrde da njihova evidencija nije „neorganizirana” i da su oni mogli pružiti tražene informacije samo zahvaljujući tome što su čuvali dokumente koje nisu imali obvezu čuvati. Kao treće, žalitelji u biti ističu da iz obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i točke 145. pobijane presude proizlazi da su im podatke koji se traže spornom odlukom dostavili njihovi kupci, tako da ih je Komisija mogla tražiti od potonjih.
- 101 Zatim, žalitelji smatraju da je Opći sud, time što je u točki 136. i sljedećima pobijane presude zaključio da su tražene informacije proporcionalne s obzirom na količinu posla za njih, dok činjenice predmeta očito dokazuju suprotno, sam povrijedio načelo proporcionalnosti.
- 102 Naposljetku, žalitelji ističu da točka 147. pobijane presude, u kojoj je Opći sud ispitao njihovu tvrdnju prema kojoj je bilo teško dostaviti informacije koje se odnose na činjenice otprije nekoliko godina, kao i odbijanje da se uloži u spis njihov odgovor na dodatnu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, sadržava pogreške koje se tiču prava i činjenica, pogreške koje su ispitane u okviru ispitivanja prvog žalbenog razloga i četvrtog dijela trećeg žalbenog razloga.

- 103 Komisija ističe da prvi dio kao i određene argumente istaknute u okviru drugog i trećeg dijela, a koji su izneseni u točkama 96., 98. odnosno 101. ove presude, treba odbiti kao nedopuštene. Naime, žalitelji su samo ponovili svoje argumente istaknute u prvostupanjskom postupku i nisu odredili elemente koji su iskrivljeni, niti su dokazali pogreške koje je Opći sud navodno počinio. U preostalom dijelu Komisija osporava osnovanost argumentacije žalitelja.
- 104 U svojoj replici žalitelji tvrde da su u žalbi jasno utvrdili činjenice i dokaze koje je Opći sud iskrivio, kao i njihov utjecaj na ocjenu proporcionalnosti sporne odluke.

– *Ocjena Suda*

- 105 Prvim, drugim i trećim dijelom četvrtog žalbenog razloga, koje valja ispitati zajedno, nastoji se pokazati da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču činjenica, iskrivio s tim povezane dokaze te nedostavno obrazložio pobijanu presudu u okviru ocjene proporcionalnosti informacija koje se traže spornom odlukom.
- 106 Kao prvo, kad je riječ o dopuštenosti tih dijelova, valja istaknuti da s obzirom na to da njima žalitelji prigovaraju Općem sudu da je pogrešno protumačio određene činjenice i počinio očite pogreške u ocjeni, pogreške koje se tiču prava i iskrivio s tim povezane dokaze, navedene dijelove treba odbiti kao očito nedopuštene, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točkama 42. do 45. ove presude.
- 107 Naime, s jedne strane, kad je riječ o pogreškama u ocjeni i iskrivljavanju dokaza iz točaka 93. i 96. ove presude, žalitelji samo navode te navodne pogreške koje se tiču činjenica i iskrivljavanja, a ni na koji način ih ne dokazuju. S druge strane, kad je riječ o pogreškama u ocjeni i pogreškama koje se tiču prava iz točaka 98. i 101. ove presude, žalitelji samo ponavljaju argumente istaknute pred Općim sudom, koji su se temeljili na činjenicama koje je on izričito odbio, odnosno u biti dovode u pitanje ocjenu Općeg suda u vezi s činjenicama predmeta, a ne ističu njihovo iskrivljavanje.
- 108 Kao drugo, kad je riječ o osnovanosti dopuštenog dijela prvog, drugog i trećeg dijela, najprije valja utvrditi da treba smatrati da se prvim od tih dijelova dovodi u pitanje to što Opći sud u okviru svoje ocjene proporcionalnosti informacija koje se traže spornom odlukom nije uzeo u obzir količinu posla koja je potrebna da bi se pronašli i analizirali dokumenti iz kojih mogu proizići te informacije.
- 109 Međutim, iz točke 122. pobijane presude proizlazi da je Opći sud izričito priznao veličinu te količine posla. Ipak, Opći je sud u točki 121. te presude također podsjetio na to da u skladu sa sudskom praksom, što žalitelji ne osporavaju, proporcionalnost zahtjeva za pružanje informacija treba ocijeniti s obzirom na potrebe istrage, a da činjenica da takav zahtjev poduzetniku nalaže veliku količinu posla sama po sebi nije dovoljna za to da se dokaže da je neproporcionalan. U tom pogledu Opći sud je u točkama 124. do 128. navedene presude, s jedne strane, naveo da je navodna praksa koja je predmet istrage mogla opravdati pružanje velikog broja informacija i, s druge strane, podsjetio na to da su one potrebne imajući u vidu cilj te istrage. Opći sud je stoga u točki 123. iste presude pravilno zaključio da količina posla koja je bila potrebna za pružanje traženih informacija nije bila neproporcionalna imajući u vidu potrebe istrage povezane s navodnim pretpostavkama o povredi, i to osobito uzimajući u obzir odgovore žalitelja na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 110 Zatim, kad je riječ o drugom dijelu, kojim žalitelji osporavaju ocjenu Općeg suda o neobvezujućoj prirodi oblika koji je Komisija predložila za odgovaranje na određena pitanja postavljena spornom odlukom, valja utvrditi da, s obzirom na tekst tih pitanja te uvodna očitovanja za odgovaranje na njih, priložena toj odluci, žalitelji nisu uspjeli dokazati da je Opći sud očito prekoračio granice razumne ocjene navedene odluke, u smislu sudske prakse navedene u točki 44. ove presude, smatrajući, u točkama 132. i 133. pobijane presude, s jedne strane, da iz te odluke ni na koji način ne proizlazi da je

oblik koji je predložila Komisija za odgovaranje na navedena pitanja bio obvezujuć i da žalitelji nisu imali mogućnost da ga prilagode ako bi se to pokazalo prikladnijim i, s druge strane, da je taj oblik zapravo mogao olakšati zadaću žaliteljâ.

- 111 Stoga, budući da su utvrđenja Općeg suda, koja su navedena u točki 110. ove presude, bila dovoljna da bi se odbila argumentacija žaliteljâ prema kojoj je činjenica nalaganja obvezujućeg oblika za podnošenje odgovora na spornu odluku mogla pokazati da su informacije koje je ona tražila prekoračile ono što je nužno s obzirom na cilj istrage, pogreška koja se tiče prava pri tumačenju sudske prakse koja se odnosi na pojam „informacije”, koju bi mogla sadržavati točka 131. pobijane presude, čak i da se dokaže, u svakom slučaju ne može dovesti do ukidanja pobijane presude. Prema tome, kritike koje su žalitelji iznijeli u tom pogledu su bespredmetne i stoga ih treba odbiti (vidjeti u tom smislu presude od 14. lipnja 2018., Makhlouf/Vijeće, C-458/17 P, neobjavljenu, EU:C:2018:441, t. 96. i navedenu sudsku praksu, i od 14. ožujka 2019., Meta Group/Komisija, C-428/17 P, neobjavljenu, EU:C:2019:201, t. 44.).
- 112 Naposljetku, kad je riječ o trećem dijelu, valja istaknuti, s jedne strane, da se u dijelu u kojem se odnose na točku 147. pobijane presude argumenti navedeni njemu u prilog preklapaju osobito s onima istaknutima u okviru četvrtog dijela trećeg žalbenog razloga te ih stoga treba odbiti zbog istih razloga kao što su oni izneseni u točkama 82. do 84. ove presude. S druge strane, u dijelu u kojem se trećim dijelom prigovara Općem sudu da je počinio pogreške koje se tiču prava i očite pogreške u ocjeni prilikom određivanja dosega obveze žaliteljâ da čuvaju podatke i dokumente koji se traže spornom odlukom te dosega podataka kojima raspolažu, valja istaknuti da taj dio proizlazi iz pogrešnog tumačenja pobijane presude i stoga ga treba odbiti kao neosnovan.
- 113 Naime, valja istaknuti da su utvrđenja Općeg suda koja žalitelji kritiziraju razrađena u okviru ocjene, iz točaka 136. do 141. pobijane presude, osnovanosti dvaju argumenata koji su istaknuti da bi se dovela u pitanje proporcionalnost traženih informacija. Ti se argumenti temelje na praktičnim poteškoćama koje su žalitelji imali pri prikupljanju nekih od tih informacija i zbog činjenice da su morali obaviti posao za Komisiju da bi ponovno proučili dokumente koje je Komisija već imala kako bi utvrdili osobito koje te među navedenim informacijama još nisu bile pružene.
- 114 U tom kontekstu, s jedne strane, Opći sud u točkama 136. i 137. pobijane presude nije izvršio ocjene o eventualnoj obvezi žaliteljâ da čuvaju podatke ili dokumente. Nasuprot tomu, Opći sud je potvrdio da se poduzetnicima u načelu ne može nalagati obveza da Komisiji pruži dokumente koje više ne posjeduju i koje po zakonu nisu dužni čuvati, smatrajući ipak da je na žaliteljima, barem računajući od prvih zahtjeva za pružanje informacija koje je Komisija uputila u lipnju 2010., da postupaju s povećanom pažnjom i da poduzmu sve korisne mjere kako bi sačuvali dokaze kojima razumno mogu raspolagati. Osim toga, Opći sud je zaključio, a to žalitelji i ne osporavaju, ne to da je njihova evidencija bila „neorganizirana”, nego da način na koji su je oni čuvali nije relevantan za ocjenu proporcionalnosti sporne odluke.
- 115 S druge strane, treba smatrati da se utvrđenje Općeg suda, izvršeno u točki 139. pobijane presude, prema kojem iz te odluke ne proizlazi da je Komisija tražila druge informacije osim onih kojima samo žalitelji imaju pristup, ne odnosi na tvrdnju da tražene informacije ne mogu pružiti kupci žaliteljâ, nego na to da se isključi da su te informacije u cijelosti bile u Komisijinu posjedu, tako da ona nije mogla sama provesti tu analizu.
- 116 S obzirom na sve prethodno navedeno, prvi, drugi i treći dio četvrtog žalbenog razloga valja odbiti kao djelomično očito nedopuštene, djelomično bespredmetne i djelomično neosnovane.

Četvrti dio

– Argumentacija stranaka

- 117 Četvrtim dijelom četvrtog žalbenog razloga žalitelji prigovaraju Općem sudu da je u točkama 150. do 159. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava zaključivši da je iznos periodičnog penala koji je predviđen člankom 2. sporne odluke proporcionalan.
- 118 Žalitelji ističu da su oni zapravo morali odgovoriti na tu odluku pod prijetnjom plaćanja periodičnog penala iznimno velikog iznosa i da je imajući u vidu poteškoće koje su imali kako bi ispunili važne zahtjeve iz te odluke postojao konkretan rizik od ostvarenja te prijetnje, tako da njihov zahtjev za poništenje te odredbe zbog povrede načela proporcionalnosti nije bio preuranjen.
- 119 Komisija osporava tu argumentaciju.

– Ocjena Suda

- 120 Četvrti dio četvrtog žalbenog razloga odnosi se na pogrešku koja se tiče prava koju je Opći sud navodno počinio jer je odbacio kao nedopuštenu argumentaciju koja se temeljila na neproporcionalnosti iznosa dnevnog periodičnog penala predviđenog člankom 2. sporne odluke.
- 121 Međutim, kao što je to Sud presudio, određivanje periodičnih penala na temelju članka 24. Uredbe br. 1/2003 nužno sadržava dvije faze. Prvom odlukom, donesenom na temelju članka 24. stavka 1. te uredbe, Komisija je naložila periodični penal. Budući da nije odredila ukupni iznos periodičnog penala, tu odluku nije moguće izvršiti. Taj se iznos može konačno utvrditi samo novom odlukom, donesenom naknadno na temelju članka 24. stavka 2. navedene uredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 21. rujna 1989., Hoechst/Komisija, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, t. 55.).
- 122 Stoga Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je najprije u točkama 155. i 156. pobijane presude zaključio da, s obzirom na to da je ona samo faza postupka na kraju kojeg Komisija eventualno donosi odluku kojom se konačno utvrđuje ukupni iznos periodičnog penala i time čini odluku o izvršenju, odluka iz članka 24. stavka 1. Uredbe br. 1/2003 je u tom postupku preliminarna i stoga ne proizvodi obvezujuće pravne učinke. Zatim, nakon što je naveo da je sporna odluka bila ta kojom se nalaže periodični penal, u smislu te odredbe, što žalitelji uostalom ne osporavaju, Opći sud je u točkama 157. i 158. te presude mogao pravilno zaključiti da članak 2. te odluke ne proizvodi obvezujuće pravne učinke.
- 123 Stoga je Opći sud u točki 159. te presude, naposljetku, također pravilno zaključio da se argumentacija žalitelja u vezi s neproporcionalnosti iznosa periodičnog penala predviđenog tim člankom nije odnosila na akt koji se može pobijati i da je stoga nedopuštena. Naime, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da su akti koje je moguće pobijati načelno mjere koje konačno utvrđuju stajalište institucije, tijela, ureda ili agencije Unije na kraju upravnog postupka i čija je svrha proizvoditi obvezujuće pravne učinke koji mogu utjecati na tužiteljeve interese, isključujući osobito međumjere čiji je cilj pripremiti konačnu odluku, a koje nemaju takve učinke (presuda od 25. lipnja 2020., CSUE/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, t. 70. i navedena sudska praksa).
- 124 U tim okolnostima valja odbiti četvrti dio četvrtog žalbenog razloga kao neosnovan i stoga četvrti žalbeni razlog u cijelosti.

Peti žalbeni razlog, koji se temelji na pogrešnoj primjeni pravila o teretu dokazivanja

Argumentacija stranaka

- 125 Petim žalbenim razlogom žalitelji prigovaraju Općem sudu da je pogrešno primijenio pravila kojima je uređen teret dokazivanja u vezi s povredama članka 102. UFEU-a jer je odbio njihov tužbeni razlog koji se temelji na neopravdanom prebacivanju tog tereta.
- 126 S jedne strane, žalitelji osporavaju zaključke Općeg suda iz točaka 173. i 174. pobijane presude, prema kojima Komisija nije željela revidirati njihove račune, nego raspolagati elementima potrebnima kako bi se uzele u obzir kritike koje su oni iznijeli u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, i da time Komisija od žalitelja nije zahtijevala da izvrše zadaće za nju. U tom pogledu žalitelji ističu da tražene informacije nisu ni relevantne ni nužne i da Opći sud nije odgovorio na pitanje je li spornom odlukom Komisija od njih zahtijevala da izvrše zadaće koje se odnose na sastavljanje spisa, i stoga su u nadležnosti te institucije. Naime, žalitelji tvrde da je time što se njome od njih tražilo da provjere svoje računovodstvene evidencije ta odluka zapravo njima „eksternalizirala” sastavljanje novog spisa, a da to nije bilo nužno da bi se Komisiji omogućilo da odgovori na njihove argumente.
- 127 S druge strane, žalitelji smatraju da utvrđenje Općeg suda u točki 175. pobijane presude, prema kojem je navedenom odlukom Komisija od njih samo tražila da podnesu dokumente kojima se potkrjepljuje njihova vlastita tvrdnja da su se oslanjali na relevantnu sudsku praksu te institucije, nije dostatno obrazložena i ponavljaju da je istom odlukom navedena institucija od njih tražila da dokažu da su postupali u skladu sa zakonom, što je „neprihvatljivo” prebacivanje tereta dokazivanja.
- 128 Komisija osporava tu argumentaciju.

Ocjena Suda

- 129 Petim žalbenim razlogom žalitelji prigovaraju Općem sudu da je pogrešno odbio četvrti tužbeni razlog, koji se temeljio na prebacivanju tereta dokazivanja, jer je Komisija od njih zahtijevala da izvrše zadaće koje su u njezinoj nadležnosti.
- 130 Kao prvo, kad je riječ o argumentima istaknutima radi osporavanja točaka 173. i 174. pobijane presude, valja naglasiti, s jedne strane, da te točke upućuju na analizu koju je Opći sud izvršio u točkama 106. i 107. pobijane presude odnosno njezinim točkama 138. do 140., u okviru ispitivanja prvog i drugog tužbenog razloga koji su se odnosili na potrebnost odnosno proporcionalnost informacija koje se traže spornom odlukom, analizu koju žalitelji nisu uspjeli dovesti u pitanje trećim i četvrtim žalbenim razlogom. S druge strane, valja istaknuti da se ti argumenti u biti temelje na istim zaključcima kao što su oni koji su izneseni i odbijeni u okviru ispitivanja trećeg dijela trećeg žalbenog razloga i trećeg dijela četvrtog žalbenog razloga. Navedene argumente stoga valja također odbiti kao neosnovane.
- 131 Kao drugo, kad je riječ u argumentaciji koja se temelji na navodnom nedostatnom obrazloženju zaključka iz točke 175. pobijane presude, prema kojem Komisija nije od žalitelja tražila da dokažu da su postupali u skladu sa zakonom, valja navesti da tom argumentacijom žalitelji u biti nastoje dovesti u pitanje ocjenu Općeg suda u vezi sa sadržajem sporne odluke a da pri tome ne navode njezino iskrivljavanje. Nasuprot tomu, oni samo ponavljaju argumentaciju istaknutu u okviru svojeg četvrtog tužbenog razloga, koja se temelji na tumačenju te odluke, a koju je Opći sud izričito odbio. Stoga u skladu sa sudskom praksom navedenom u točkama 42. do 45. ove presude, tu argumentaciju treba odbaciti kao očito nedopuštenu.
- 132 U tim okolnostima peti žalbeni razlog valja odbiti kao djelomično očito nedopušten i kao djelomično neosnovan.

Šesti žalbeni razlog, koji se odnosi na povredu privilegija od samooptuživanja

Argumentacija stranaka

- 133 Šestim žalbenim razlogom žalitelji prigovaraju Općem sudu da je počinio pogreške koje se tiču prava i činjenica, te iskrivio s tim povezane dokaze, te iznio nedostatno obrazloženje u svojoj ocjeni petog tužbenog razloga, koji se temelji na povredi privilegija od samooptuživanja.
- 134 Najprije, žalitelji ističu da točka 186. pobijane presude, u kojoj je Opći sud uvodno naveo da su žalitelji samo apstraktno istaknuli tu povredu, sadržava pogreške, kao što to proizlazi iz argumenata koje su istaknuli u prvostupanjskom postupku.
- 135 Zatim, žalitelji tvrde da zbog istih razloga kao što su oni izneseni u točki 175. te presude utvrđenje Općeg suda u točki 190. te presude, u skladu s kojim se spornom odlukom žaliteljima ne nalaže da izvrše ocjene koje mogu dovesti do toga da priznaju da su postupali protivno članku 102. UFEU-a, nije dovoljno obrazloženo.
- 136 Naposljetku, žalitelji ističu da zaključak Općeg suda iz točke 192. pobijane presude, kojim se odbija njihova argumentacija prema kojoj je sporna odluka povreda privilegija od samooptuživanja jer ih obvezuje da podnesu dokumente koji se ne mogu kvalificirati kao „postojeći”, sadržava pogreške koje se tiču prava i činjenica.
- 137 Konkretno, s jedne strane, Opći sud je počinio pogrešku koja se tiče prava pri tumačenju presude od 28. travnja 2010., Amann & Söhne i Cousin Filterie/Komisija (T-446/05, EU:T:2010:165, t. 328.), jer je zaključio da zahtjev za podnošenje dokumenta koji se ne može kvalificirati kao „postojeći” ne povređuje nužno privilegij od samooptuživanja, dok se u toj presudi samo navodi da jednostavna obveza odgovaranja na potpuno činjenična pitanja ne može povrijediti prava obrane ili pravo na pošteno suđenje.
- 138 S druge strane, točka 192. pobijane presude temelji se na pogrešci koja se tiče činjenica s obzirom na to da je spornom odlukom Komisija od žaliteljâ tražila da podnesu informacije koje se nisu mogle kvalificirati činjenicama ili dokumentima te da podnesu dokaz da su oni poduzeli proaktivne mjere da bi ispunili zahtjeve pravilâ o tržišnom natjecanju Unije, pri čemu bi nepostojanje tog dokaza značilo da nisu ispunili svoju obvezu.
- 139 Komisija ističe da, budući da su žalitelji Sud samo uputili na argumente koje su već iznijeli pred Općim sudom, argumente istaknute protiv točaka 186. i 192. pobijane presude i izložene u točkama 134. i 138. ove presude treba odbiti kao nedopuštene, a šesti žalbeni razlog u preostalom dijelu treba odbiti kao neosnovan. U svojoj replici žalitelji ističu da su upravo zbog tog upućivanja ti argumenti dopušteni.

Ocjena Suda

- 140 Šestim žalbenim razlogom žalitelji ističu da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču činjenica i prava, te iskrivio s tim povezane dokaze, te iznio nedostatno obrazloženje u okviru svoje ocjene navodne Komisijine povrede njihova privilegija od samooptuživanja u spornoj odluci.
- 141 Kad je riječ o dopuštenosti tog žalbenog razloga, iz sudske prakse navedene u točkama 42. do 45. ove presude proizlazi da, s obzirom na to da se argumentacija iz točke 186. pobijane presude temelji samo na argumentima iznesenima u prvostupanjskom postupku, na koje žalitelji samo upućuju, tu argumentaciju treba odbaciti kao očito nedopuštenu. Isto vrijedi i za argumentaciju koja se temelji na pogrešci koja se tiče činjenica koju je Opći sud navodno počinio u točki 192. pobijane presude, s obzirom na to, s jedne strane, da se ta argumentacija temelji na istim zaključcima kao što su oni

izloženi u točki 96. ove presude i koji su odbačeni kao nedopušteni u njezinoj točki 107. i, s druge strane, da žalitelji osporavaju ocjenu Općeg suda koja se odnosi na sadržaj sporne odluke a da međutim ne navode njezino iskrivljavanje.

- 142 Kad je riječ o osnovanosti dopuštenog dijela tog žalbenog razloga, valja podsjetiti na to da u skladu s uvodnom izjavom 23. Uredbe br. 1/2003, ponašajući se u skladu s odlukom Komisije o zahtjevu za pružanje informacija, poduzetnici ne smiju biti prisiljeni na priznanje počinjenja povrede propisa, ali u svakom slučaju moraju odgovoriti na pitanja u svrhu utvrđivanja činjenica i dostaviti dokumentaciju, čak i ako se te informacije koriste protiv njih samih ili drugih poduzetnika kako bi se utvrdila povreda propisa.
- 143 Ta odredba u biti preuzima ustaljenu sudsku praksu Suda, prema kojoj Komisija ima pravo obvezati poduzetnika na pružanje svih potrebnih informacija koje se odnose na činjenice o kojima on može imati saznanja i na dostavljanje, ako je potrebno, s tim povezanih dokumenta koje posjeduje, čak i ako oni mogu služiti kao dokaz postojanja protutržišnog postupanja u odnosu na njega ili nekog drugog poduzetnika. Iako Komisija tom poduzetniku ne može naložiti obvezu pružanja odgovora kojima bi on mogao priznati postojanje povrede koju Komisija mora utvrditi, navedeni poduzetnik ipak ne može izbjeći odgovor na zahtjeve za podnošenje dokumenata uz obrazloženje da će ako postupi po njima morati optužiti samog sebe (vidjeti u tom smislu presude od 18. listopada 1989., Orkem/Komisija, 374/87, EU:C:1989:387, t. 27., 34. i 35., i od 29. lipnja 2006., Komisija/SGL Carbon, C-301/04 P, EU:C:2006:432, t. 41. do 44. i 48.).
- 144 Kao prvo, kad je riječ o argumentaciji koja se temelji na navodnom nedostatnom obrazloženju zaključka koji se odnosi na točku 190. pobijane presude, prema kojem, tražeći žalitelje da podnesu dokumente kojima se potvrđuje njihova vlastita tvrdnja da su se oslanjali na relevantnu sudsku praksu i Komisijine smjernice, ona žaliteljima nije naložila da izvrše te ocjene koje bi ih mogle dovesti do toga da priznaju da su postupali protivno članku 102. UFEU-a, valja istaknuti da se ta argumentacija temelji na istim prigovorima kao što su oni koji su istaknuti u pogledu točke 175. te presude i stoga je treba odbiti zbog istih razloga kao što su oni navedeni u točki 131. ove presude.
- 145 U svakom slučaju, valja istaknuti da je Opći sud u dovoljnoj mjeri obrazložio zaključak koji se odnosi na točku 190. pobijane presude. Naime, Opći sud je najprije u točkama 180., 182. i 183. te presude podsjetio na sudsku praksu navedenu u točki 143. ove presude. Zatim, oslanjajući se osobito na vlastitu sudsku praksu, Opći sud je iz toga zaključio u točkama 184. i 185. pobijane presude da je, s jedne strane, na sudu Unije da provjeri, u slučaju osporavanja dosega pitanja postavljenog zahtjevom za pružanje informacija, je li odgovor adresata stvarno istovjetan priznanju počinjenja povrede i, s druge strane, da se u načelu ne može smatrati da odgovori potpuno činjenične prirode mogu obvezati adresata da prizna počinjenje takve povrede. Stoga je na temelju navedene sudske prakse, koju žalitelji uostalom ne osporavaju, Opći sud u točkama 187. i 190. pobijane presude mogao zaključiti, s obzirom na to da su informacije koje se traže spornom odlukom potpuno činjenične prirode, a sastoje se osobito od zahtjeva za podnošenje internih dokumenata, da se pružanjem tih informacija žaliteljima ne nalaže da izvrše ocjene koje ih mogu dovesti do toga da priznaju da su postupali protivno članku 102. UFEU-a.
- 146 Kao drugo, kad je riječ o argumentaciji koja se temelji na pogrešci koja se tiče prava koju je Opći sud navodno počinio u točki 192. pobijane presude, valja navesti da je Opći sud pravilno protumačio sudsku praksu proizišlu iz presude od 28. travnja 2010., Amann & Söhne i Cousin Filterie/Komisija (T-446/05, EU:T:2010:165, t. 328.), tako da se u dijelu u kojem je isključio to da činjenica obveze podnošenja postojećih dokumenata može povrijediti prava obrane ta sudska praksa ne može tumačiti *a contrario*, kao da znači da se svakim zahtjevom za podnošenje dokumenta koji se ne može kvalificirati kao „postojeći” nužno povređuju ta prava, osobito privilegij od samooptuživanja.

- 147 Naime, iz sudske prakse navedene u točki 143. ove presude proizlazi da samo u slučaju da je poduzetnik dužan podnijeti odgovore kojima bi se mogao dovesti do toga da prizna postojanje povrede taj poduzetnik može izbjeći obvezu dostavljanja svih nužnih informacija, u smislu sudske prakse navedene u točkama 68. do 70. ove presude. U predmetnom slučaju Opći sud je zaključio, a da žalitelji ne osporavaju taj zaključak, da to nije bilo tako s obzirom na to da oni nisu naveli nijedan konkretan argument kojim se dokazuje da je činjenica, da su kako bi odgovorili na Komisijina pitanja morali formalizirati tražene činjenične podatke u dokument kojem je cilj olakšati njihovo razumijevanje, sama po sebi mogla činiti povredu privilegija od samooptuživanja.
- 148 U tim okolnostima šesti žalbeni razlog valja odbiti kao djelomično očito nedopušten i kao djelomično neosnovan.
- 149 Budući da su svi žalbeni razlozi odbijeni, žalbu treba odbiti u cijelosti.

Troškovi

- 150 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima. U skladu s člankom 138. stavkom 1. tog Poslovnika, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.
- 151 Budući da je Komisija zahtijevala da se društvima Qualcomm i Qualcomm Europe naloži snošenje troškova te da potonji nisu uspjeli u postupku, valja im naložiti snošenje troškova žalbenog postupka.

Slijedom navedenog, Sud (osmo vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Žalba se odbija.**
- 2. Društvima Qualcomm Inc. i Qualcomm Europe Inc. nalaže se snošenje troškova.**

Potpisi